

## Beschikking

Locatie	Klokhuisplein 5 en omgeving
Wbb-code	NH039200111
Onderwerp	beschikking vaststellen ernst en spoed en instemming met het saneringsplan
Aanvrager	Gemeente Haarlem
Datum	31 juli 2015
Kenmerk	2015/297368 (Zaak nummer 2015/147025)
Behandelend ambtenaar	Mevrouw G.M. Woortman-Daams
Bijlage(n)	kadastrale kaart, en 2 contouroverzichten

## **Inleiding**

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlem heeft op 14 april 2015 een melding als bedoeld in artikel 28 van de Wet bodembescherming (Wbb) ontvangen. De melding is gedaan door de afdeling milieu van de gemeente Haarlem en heeft betrekking op de locatie Klokhuisplein 5 e.o.

Bij de melding is ter beoordeling het volgende rapport gevoegd:  
Saneringsplan middeldiepe en diepe grondwater omgeving Klokhuisplein 5 te Haarlem, opgesteld door Orvion op 9 april 2015, projectcode: 20140053.

Het saneringsplan beschrijft een actieve aanpak van de bron-zone van een verontreiniging met chloorkoolwaterstoffen onder de Nauwe Appelaarsteeg en de Bakenessergracht. Daarnaast beschrijft het plan de monitoring van de pluim van de verontreiniging die in oostelijke richting een lengte heeft van minimaal 450 meter. Het bodemvolume dat ernstig verontreinigd is bedraagt ca. 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Het uiteindelijke doel is het bereiken van een stabiele eindsituatie in 2045.

Op 27 juni 2008 is in een beschikking met kenmerk 2008/46043 vastgelegd dat op deze locatie sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, waarvoor de sanering spoed heeft. Na deze beschikking waarin de gevalsdefinitie is vastgelegd, is aanvullend onderzoek gedaan naar de bronzone. Dit onderzoek is uitgevoerd door Bioclear b.v. (Bronzone onderzoek geval "Klokhuisplein" met kenmerk 20124216/8349, opgesteld op 20 september 2012).

Op grond van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek is gebleken dat de contour van de bronzone (gevalsdefinitie voor grond) afwijkt ten opzichte van de contour zoals vastgelegd in de beschikking van 27 juni 2008. Daarnaast is de contour van de grondwaterpluim ook toegenomen. De gevalsdefinitie voor grondwater wijkt ook af ten opzichte van de contour zoals vastgelegd in de beschikking van 27 juli 2008.

Het college van burgemeester en wethouders stelt naar aanleiding van dit onderzoek ambtshalve vast of er sprake is van een geval van ernstige verontreiniging (artikel 29, lid 1 Wbb) en of spoedige sanering noodzakelijk is (artikel 37, lid 1 en 2 Wbb).

## **Procedure**

Op de totstandkoming van dit besluit is afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, omdat er redelijkerwijs zienswijzen zijn te verwachten van belanghebbenden die de beschikking niet hebben aangevraagd.

De beschikking wordt bekend gemaakt door toezending van het besluit aan de aanvrager en belanghebbenden en door publicatie op [www.officielebekendmakingen.nl](http://www.officielebekendmakingen.nl).

## **Zienswijzen**

De ontwerpbeschikking is op 4 juni 2015 aan de aanvrager verzonden en een kennisgeving van de beschikking is op 4 juni 2015 aan de belanghebbenden verzonden en gepubliceerd op [www.officielebekendmakingen.nl](http://www.officielebekendmakingen.nl). Belanghebbenden hebben tot 17 juli 2015 de mogelijkheid gehad hun zienswijze, als bedoeld in artikel 3:15 Awb kenbaar te maken. Naar aanleiding van de ontwerpbeschikking zijn de volgende zienswijzen naar voren gebracht.

1. Bewoners Kokstraat 21
2. Bewoners Hofje de Bakenesserkamer, Wijde Appelaarsteeg
3. Bewoners Vrouwestraat 1b
4. Bewoner Bakenessergracht 79
5. Bewoner Vrouwestraat 3

6. Bewoner Vrouwestraat 9
7. Bewoner Teylershofjestraat 5 RD
8. Bewoner Lange Begijnenstraat 22A
9. Bewoner Bakenessergracht 100
10. Bewoner Johannes Enschedé Hof, Korte Begijnestraat 28
11. Bewoner Vrouwestraat 2a
12. Bewoners Valkestraat 23
13. Gebruiker Bakenessergracht 73
14. Bewoner Johannes Enschedé Hof, Korte Begijnestraat 24
15. Bewoner Bakenessergracht 72
16. Bewoner Bakenesseserstraat 10
17. Bewoners Lange Begijnestraat 30
18. Bewoner Teylershofjestraat 5 RD
19. Bewoner Koudenhorn 64-8
20. Bewoners Bakenessergracht 25
21. Het Teylers museum, Spaarne 16
22. Bewoner Teylershofjestraat 2 RD
23. Bewoner Bakenessergracht 96
24. Bewoners Vrouwestraat 10
25. Bewoner Korte Begijnestraat 22
26. bewoner Vrouwestraat 1a
27. Bewoner Vrouwestraat 2
28. Bewoner Bakenessergracht 87
29. Bewoners Bakenessergracht 62
30. Bewoners Valkestraat 3a
31. Bewoner van Bakenessergracht 102
32. Bewoner van Vrouwestraat 8
33. Bewoners van Vroonhof 38
34. Bewoner van Bakenessergracht 83
35. Bewoner van Bakenessergracht 98
36. Bewoner van Koudenhorn 64-5G
37. Bewoner van Bakenessergracht 9A.

### **Ontvankelijkheid van de zienswijzen**

Alle zienswijzen zijn binnen de termijn ingediend.

Zienswijzen 9, 23, 32 en 37 zijn als pro forma zienswijze ingediend. Op 27 juli zijn hierop de laatste aanvullingen op deze pro forma zienswijzen ingediend.

Een eigenaar, bewoner of gebruiker van een perceel dat ligt binnen de contouren van de verontreiniging 'Klokhuisplein 5 e.o. middeldiep en diep grondwater' (zoals weergegeven in de monitoringsrapportage geval Klokhuisplein e.o. te Haarlem van 2 maart 2015, Projectcode 20144836/10076) of van een perceel dat in de directe invloedssfeer van de saneringslocatie ligt, wordt in het kader van deze beschikking aangemerkt als belanghebbende.

De indieners van zienswijzen nr. 1, 8, 12, 17, 20 en 37 zijn in het kader van deze beschikking geen belanghebbenden, omdat zij bewoners zijn van percelen die niet binnen de hiervoor genoemde verontreinigingscontouren vallen en de percelen ook niet in de directe invloedssfeer van de saneringslocatie liggen. Deze zienswijzen zijn dan ook niet ontvankelijk en worden inhoudelijk niet besproken. De indieners van deze zienswijzen zullen als buurtbewoners wel op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen van het saneringsproces.

De indieners van de overige zienswijzen zijn allen belanghebbenden.

## **Behandeling van de zienswijzen**

De indieners van de zienswijzen 9, 18, 23, 35, 2, 6, 22, 17 en 27 hebben op 22 juli 2015 hun zienswijzen mondeling toegelicht en de indieners van zienswijzen 20, 11 en 24 hebben op 23 juli 2015 hun zienswijzen mondeling toegelicht. De indiener van zienswijze 14 heeft zijn zienswijze telefonisch toegelicht op 17 juli 2015. Van de mondelinge toelichtingen zijn verslagen gemaakt.

De zienswijzen 3, 7, 10, 16, 19, 26, 31, 33 en 34 hebben exact dezelfde inhoud. Deze zienswijzen worden gezamenlijk beantwoord.

De zienswijzen 9 en 32 zijn eveneens inhoudelijk exact hetzelfde en worden ook samen beantwoord.

## **Reactie op de zienswijzen in het algemeen**

### *Belanghebbenden en betrokkenheid bij het saneringsproces*

In alle zienswijzen wordt aangegeven dat de indieners op de hoogte willen blijven van de ontwikkelingen van de sanering en mee willen praten en denken over de manier waarop de sanering plaatsvindt.

De gemeente gaat de komende tijd de voorbereidingen starten voor het opstellen van een concreet plan hoe de bron van de verontreiniging gesaneerd gaat worden. Daarbij zal de gemeente de belanghebbenden uit de buurt betrekken. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Zo kunnen de wensen van de buurtbewoners mee worden genomen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden.

Alle belanghebbenden bij de sanering (zoals hierboven aangegeven), zullen actief worden geïnformeerd over de voorbereiding van de sanering. Alle buurtbewoners kunnen te allen tijde contact opnemen met de gemeente Haarlem met vragen over de sanering.

### *Aanvullende voorwaarde*

Op het moment dat de gedetailleerde saneringsmaatregel in een plan van aanpak is beschreven, zal over dit plan een nieuw besluit worden genomen op grond van artikel 39 Wbb waarbij er weer mogelijkheid is voor inbreng van zienswijzen. Dit is bij de voorwaarden bij de instemming met het saneringsplan in de onderhavige beschikking bepaald. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de zienswijzen van diverse belanghebbenden dat er te weinig tijd en mogelijkheden zijn om inspraak te hebben op de manier van saneren.

### *Spoed van de sanering*

Op het moment dat er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, dient er op grond van artikel 37 Wbb te worden vastgesteld of er zodanige risico's zijn dat spoedige sanering noodzakelijk is. Er moet worden vastgesteld of er onaanvaardbare risico's zijn voor de mens, het ecosysteem of voor verspreiding van de verontreiniging. Op het moment dat er sprake is van onaanvaardbare risico's moeten deze zo snel mogelijk worden weggenomen. Dit betekent dat er binnen vier jaar moet zijn gestart met de sanering.

In dit geval zijn er geen onaanvaardbare risico's voor de mens of het ecosysteem als gevolg van de verontreiniging.

De grondwater verontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup> en verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats (jaarlijkse toename van het bodemvolume met minimaal 20.000 m<sup>3</sup> boven de interventiewaarde is onacceptabel). Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk.

## Zienswijzen en reikwijdte Wet bodembescherming

In de onderhavige beschikking wordt besloten dat er een geval is van ernstige bodemverontreiniging en dat die verontreiniging met spoed (binnen vier jaar moet zijn gestart met de sanering) gesaneerd moet worden. Ook wordt er ingestemd met het saneringsplan waarin staat omschreven hoe er gesaneerd gaat worden en wat de saneringsdoelstelling is.

### *Inhoudelijke beoordeling van het saneringsplan*

Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb. Artikel 38 Wbb houdt in dat degene die de bodem saneert, de sanering zodanig uitvoert dat:

1. de bodem ten minste geschikt wordt gemaakt voor de functie die hij na de sanering krijgt waarbij het risico voor mens, plant of dier als gevolg van blootstelling aan de verontreiniging zoveel mogelijk wordt beperkt;
- 2 het risico van de verspreiding van verontreinigende stoffen zoveel mogelijk wordt beperkt;
3. de noodzaak tot het nemen van maatregelen en beperkingen in het gebruik van de bodem zoveel mogelijk wordt beperkt.

Over overige onderwerpen kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden niet worden geoordeeld. Zienswijzen over schade en waarde van percelen zijn vragen van bewoners die wel door de gemeente beantwoord kunnen worden, maar niet in het kader van deze beschikking. Wij verwijzen hiervoor naar de projectleider van de sanering, email: [milieu@haarlem.nl](mailto:milieu@haarlem.nl)

Indien de zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de ontwerpbeschikking is dit aangegeven bij de reactie op de zienswijze. Bij de overige zienswijzen is aangegeven dat deze niet hebben geleid tot aanpassing van de beschikking.

## Bespreking van de zienswijzen per nummer

### **Zienswijzen nummers 3., 7., 10., 16., 19., 24., 26., 31., 33. en 34.**

#### *Zienswijze:*

- a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Wij verzoeken belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

#### *Reactie:*

- a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.
- b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb (zie reikwijdte Wbb in de inleiding).

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de basis-randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden, zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 2.**

#### *Zienswijze*

- a. Er is onvoldoende onderbouwd waarom de sanering spoed heeft.
- b. Er dient meer tijd te worden ingepland om de bewoners te informeren. De materie is voor de bewoners op deze manier niet te begrijpen. De informatie dient zo gegeven te worden dat het voor iedereen te begrijpen is.
- c. Wij willen aangemerkt worden als direct belanghebbenden, zodat we op de hoogte worden gehouden van alle ontwikkelingen.
- d. Bewoners van het Hofje Bakenesserkamer en het Johannes Enschedé Hofje moeten goed op de hoogte worden gehouden op een begrijpelijke manier.
- e. Het Hofje Bakenesserkamer is op staal gefundeerd en gevoelig voor trillingen. Het hofje dient te worden gemonitord en van te voren dient er een opname te worden gemaakt.

#### *Reactie:*

a. De grondwater verontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats vanuit de bronzone. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk. Dit betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.

b. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. Buurtbewoners zijn in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier had nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject gegeven kunnen worden. Ook heeft de gemeente op haar website een pagina met meer informatie over deze sanering.

c. De indiener van deze zienswijze wordt aangemerkt als belanghebbende bij deze beschikking.

d. Alle belanghebbenden bij de sanering (zoals hierboven aangegeven), zullen actief worden geïnformeerd over de voorbereiding van de sanering. Alle buurtbewoners kunnen te allen tijde contact opnemen met de gemeente Haarlem met vragen over de sanering.

e. Wat betreft schade aan de gebouwen als gevolg van de sanering gaan we in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin al deze zaken door de aannemer zijn uitgewerkt. Dit plan wordt ter beoordeling aan het bevoegd gezag

voorgelegd, zoals in de onderhavige beschikking is bepaald. Over schade kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden geoordeeld (zie paragraaf Zienswijzen en reikwijdte Wet bodembescherming).

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

#### **Zienswijze nummer 4.**

*Zienswijze:*

- a. Waarom heeft deze sanering spoed?
- b. Een vergelijkende conclusie over de intensiteit van de vervuiling en de aard van de gevonden schadelijke stoffen mist.
- c. Er is te weinig tijd om deskundig advies in te winnen en zo een verantwoorde zienswijze in te dienen. Hierdoor is de door de gemeente gevolgde procedure te snel, onzorgvuldig, onverschillig en onvoorkomend ogend jegens de belanghebbende burgers.
- d. Er is geen overzicht van de werkzaamheden die in het kader van de sanering noodzakelijk worden geacht. Er is ook geen tijdsplanning. Er dient een check- en timelist te komen die ten minste inhoudt:
  1. Een plan dat mogelijke schade aan panden in het saneringsgebied voorkomt of regelt, dit houdt ook in informatie over dat wat burgers die een pand in het betreffende gebied aan mogelijke kopers wensen te verkopen, aan deze dienen te melden alsmede over de juridische consequenties van de bodemsanering.
  2. Beperkingen in de toegankelijkheid van het gebied zoals werkzaamheden aan straten, rioleringen, gracht e.d.
  3. Invloeden op de leefbaarheid in het gebied in de bedoelde periode: geluids- en stankoverlast, waterspoeling, hinder die voorkomt door de plaatsing van onttrekkingsputten e.d., veranderingen in het grondwaterpeil of in de kwaliteit van het grondwater zelf, hinder door de afvoer van verontreinigde grond.

*Reactie:*

- a. De grondwaterverontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup> en verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk. Dit betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.
- b. De zienswijze is niet geheel duidelijk. In het middeldiepe pakket (10-12 m -mv) is pure trichlooretheen (tri) in de bodem aangetroffen ter plaatse van de Nauwe Appelaarsteeg en ook deels ter hoogte van de openbare weg van de Bakenessergracht. Pure tri in de bodem veroorzaakt zeer hoge gehalten van opgeloste tri in het omringende grondwater. Dit grondwater verspreidt zich vooral verticaal naar het onderliggende pakket en in mindere mate zijwaarts binnen het middeldiepe pakket. In het onderliggende diepe grondwater verspreidt de opgeloste tri zich snel. Door de regionale oostwaarts gerichte grondwaterstroming is een verontreinigingspluim van honderden meters lang ontstaan. Tri kan door bacteriën omgezet worden naar de componenten dichlooretheen en vervolgens naar vinylchloride. Dit proces treedt op de locatie ook op.
- c. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. De gemeente heeft door de wettelijke termijnen aan te houden niet onzorgvuldig gehandeld.
- d. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin al deze zaken door de aannemer zijn uitgewerkt. Dit plan moet weer ter goedkeuring worden aangeboden aan het bevoegd gezag waarbij het weer mogelijk is om zienswijzen in te dienen. In het najaar van 2015 wordt een aanbestedingstraject

opgestart. Planning is om eind 2015 een aannemer gekozen te hebben die vervolgens het plan van aanpak uitwerkt. Dat plan moet daarna worden goedgekeurd door het bevoegd gezag. Volgens planning kan dan medio 2016 gestart worden met de voorbereiding van de saneringsmaatregelen.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 5.**

#### *Zienswijze:*

- a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- d Er is een onvolledige weergave van de metingen van de peilbuizen op de kaart “contour verontreinigd middeldiep grondwater”. Er zijn diverse buizen die niet zijn weergegeven en daarom is het beeld van deze kaart niet correct. Zoals peilbuizen 200 (Vrouwestraat), BD2, BD18 en BC21.

#### *Reactie:*

- a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. Wij beschouwen de indiener van deze zienswijze als belanghebbende. Zie hiervoor de paragraaf Ontvankelijkheid van de zienswijzen.
- b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.  
Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb. (zie reikwijdte Wbb in de inleiding)
- c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indiener van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

- d. Bij de monitoring in 2014 is een selectie gemaakt van de aanwezige peilfilters om een zo representatief mogelijk beeld van de omvang van de verontreiniging te kunnen weergeven. Op de kaart



zijn alleen de waarnemingen van november 2014 weergegeven. In voorgaande jaren is ook in andere filters de grondwaterkwaliteit bepaald, dit is op deze kaart niet afgebeeld. Peilbuis 200 heeft op vier verschillende dieptes een filter (3-4 / 18-19 / 37-38 en 53-54 m –mv). Hiervan staat er geen filter in het middeldiepe grondwater. In 2012 is in peilbuis 200 op drie dieptes de kwaliteit van het diepe grondwater bepaald. De filters BC 18 en 21 zijn in 2014 niet bemonsterd, omdat zij buiten ver buiten de contour van de verontreiniging liggen. Zij geven geen aanvullende informatie ten opzichte van de waarnemingen in de filters BC 15 en BC 16. Filter BD2 is ons niet bekend. De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 6.**

#### *Zienswijze:*

- a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- d Waarom is er nu spoed om te saneren bij een reeds zeer lang bekende verontreiniging?
- e Waarom is er geen gevaar voor de volksgezondheid?
- f Wordt bij het plan van aanpak van de sanering rekening gehouden met de volksgezondheid, schade aan gebouwen, bereikbaarheid van woningen en bedrijven en verkeersmaatregelen.
- g Op welke wijze zullen bewoners en andere belanghebbenden geïnformeerd worden over de voortgang van de sanering?
- h Is er verband tussen de vervuiling rond het Klokhuisplein en die bij het Teylerscomplex?
- i Op welke wijze zal er worden gesaneerd?
- j Hoe kan er nu nog een bron zijn?

#### *Reactie:*

- a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.
- b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering. Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.
- c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. de manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. De sanering is spoedeisend vanwege de verspreiding in het grondwater. De verontreiniging verspreidt zich sneller dan in 2008 verwacht. Hierdoor zal een verontreinigd gebied ontstaan van kilometers lang. Dit is onacceptabel en ingrijpen is daarom wettelijk verplicht. In 2008 is een plan opgesteld om beter inzicht te krijgen in het verspreidingsgedrag van de verontreiniging. Als de verspreiding in het grondwater klein was hoefde er niet te worden ingegrepen. Helaas valt dat tegen. De verspreiding is sneller en omvangrijker dan verwacht.

e. Voor het bepalen van risico's van de verontreinigende stoffen voor de bewoners is gekeken naar de contactmogelijkheden met de verontreiniging in het diepe grondwater. Die zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Theoretisch is de enige mogelijkheid op contact met de stoffen door inademing van uit het grondwater uitdampende chloorkoolwaterstof. Alleen in het middeldiepe en diepe grondwater (en dus niet in het ondiepe grondwater) zijn de chloorkoolwaterstoffen aangetroffen in gehalten boven de interventiewaarde waardoor er ook geen sprake kan zijn van uitdamping. In 2012 is alsnog gecontroleerd of boven de bronzone mogelijke toch uitdamping plaatsvindt. De kwaliteit van de bodemlucht in de onverzadigde bodem ter plaatse van de bronzone is geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride niet in de bodemlucht worden aangetroffen. Van langdurige blootstelling is geen sprake. Een risico voor de bewoners is hier niet aanwezig.

f. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin al deze zaken door de aannemer zijn uitgewerkt.

g. De gemeente gaat de komende tijd de voorbereidingen starten voor het opstellen van een concreet plan hoe de bron van de verontreiniging gesaneerd gaat worden. Daarbij zal de gemeente de belanghebbenden uit de buurt betrekken. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Zo kunnen de wensen van de buurtbewoners mee worden genomen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden.

h. Het betreft hier een andere locatie en een totaal andere verontreiniging. De verontreiniging rond het Klokhuisplein bestaat uit chloorkoolwaterstoffen in het middeldiepe en diepe grondwater onder de Bakenessergracht.

Bij Teylers is oppervlakkig tot ca 1,5 m diep grond ontgraven. Dit is grond met een reguliere binnenstedelijke grondverontreiniging en dit staat los van het geval Klokhuisplein 5 en omgeving. Het werk is uitgevoerd i.v.m. funderingsherstel onder enkele panden van Teylers en om een betere ontwatering van het perceel te krijgen.

i. Gekozen wordt voor een techniek die ter plaatse in de ondergrond de verontreiniging aanpakt. Hiervoor zijn drie geschikte technieken bekend. Bijvoorbeeld het rondpompen van water of het opwarmen van de bodem. De exacte keuze wordt gemaakt door de specialisten in de 'markt' en na raadpleging van de bewoners.

j. Zie antwoord op d.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

## **Zienswijze nummer 9. en 32.**

### *Zienswijze:*

- a. De snelheid waarmee de saneringsplannen moeten worden vastgesteld is onvoldoende onderbouwd in de ter inzage gelegde stukken.
- b. De periode van de ter inzage legging van de ontwerpbeschikking van het saneringsplan is hoogst ongelukkig. Omdat de ter inzage legging binnen de vakantieperiode valt, kan een groot deel van de bewoners redelijkerwijs niet op de hoogte zijn van de ter inzage legging en/of heeft onvoldoende tijd om te reageren. Deze handelswijze van de gemeente is in strijd met de vereiste zorgvuldige voorbereiding als bedoeld in artikel 3.2.3 lid 2 van de Algemene wet bestuursrecht.
- c. Ik verzoek te worden aangemerkt als belanghebbende.
- d. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- e. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- f. Er bestaat onduidelijkheid over de risico's voor de volksgezondheid. Het ontbreken van gezondheidsonderzoek wordt als gemis ervaren.

### *Reactie:*

- a. De termijn voor het instemmen met een saneringsplan is vastgelegd in de Wbb. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.
- b. De ontwerpbeschikking en het saneringsplan zijn op 4 juni 2015 ter inzage gelegd. Dit is een maand voor het begin van de vakantieperiode. Door vast te houden aan de wettelijke termijn die ruimschoots voor de vakantieperiode is ingegaan, heeft de gemeente niet onzorgvuldig gehandeld.
- c. De indieners van deze zienswijze worden gezien als belanghebbenden.
- d. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.
- e. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indiener van deze zienswijze heeft niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

Tijdens het gesprek, waarbij de indiener van zienswijze 9 een toelichting op de zienswijze heeft gegeven, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider.

- f. Voor het bepalen van risico's van de verontreinigende stoffen voor de bewoners is gekeken naar de contactmogelijkheden met de verontreiniging in het diepe grondwater. Die zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Theoretisch is de enige mogelijkheid op contact met de stoffen door inademing van uit het grondwater uitdampende chloorkoolwaterstof. Alleen in het middeldiepe en diepe grondwater zijn de chloorkoolwaterstoffen aangetroffen in gehalten boven de interventiewaarde waardoor er ook geen

sprake kan zijn van uitdamping. In 2012 is alsnog gecontroleerd of boven de bronzone mogelijke toch uitdamping plaatsvindt. De kwaliteit van de bodemlucht in de onverzadigde bodem ter plaatse van de bronzone is geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride niet in de bodemlucht worden aangetroffen. Van langdurige blootstelling is geen sprake. Een risico voor de bewoners is hier niet aanwezig.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 11.**

#### *Zienswijze:*

- a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- d. De communicatie van de gemeente is niet duidelijk.
- e. Hoe zit het met de financiële positie van mijn woning bij eventuele verkoop?
- f. Hoe zit het met het gezondheidseffect van de verontreiniging. Hoe is dit onderzocht?
- g. Hoe wordt de sanering precies uitgevoerd?
- h. Is de buurt nog leefbaar op het moment dat er wordt gesaneerd?
- i. Waarom dient de sanering met spoed te worden uitgevoerd nu er geen gevaar voor de omgeving is?
- j. Waarom is er acht jaar gewacht met saneren?
- k. Komt er schade aan de woningen door de sanering?

#### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indiener van deze zienswijze heeft niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Tijdens het

gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. Dit punt wordt meegenomen in het vervolgtraject van de sanering.

e. De gemeente heeft hier geen zicht op en dit punt valt buiten de reikwijdte van deze beschikking. Op het perceel waar uw pand op staat komt geen aantekening van de aanwezigheid van een grondwaterverontreiniging. Er is vanuit de verontreinigingssituatie geen gebruiksbeperking voor uw pand waardoor er voor eventuele verkoop feitelijk geen belemmeringen zijn. Dit onderwerp valt echter buiten de reikwijdte van deze beschikking.

f. Voor het bepalen van risico's van de verontreinigende stoffen voor de bewoners is gekeken naar de contactmogelijkheden met de verontreiniging in het diepe grondwater. Die zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Theoretisch is de enige mogelijkheid op contact met de stoffen door inademing van uit het grondwater uitdampende chloorkoolwaterstof. Alleen in het middeldiepe en diepe grondwater (en dus niet in het ondiepe grondwater) zijn de chloorkoolwaterstoffen aangetroffen in gehalten boven de interventiewaarde waardoor er ook geen sprake kan zijn van uitdamping. In 2012 is alsnog gecontroleerd of boven de bronzone mogelijke toch uitdamping plaatsvindt. De kwaliteit van de bodemlucht in de onverzadigde bodem ter plaatse van de bronzone is geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride niet in de bodemlucht worden aangetroffen. Van langdurige blootstelling is geen sprake. Een risico voor de bewoners is hier niet aanwezig.

g. Gekozen wordt voor een techniek die ter plaatse in de ondergrond de verontreiniging aanpakt. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt.

h. De buurt zal ten tijde van de sanering nog leefbaar zijn. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Zo kunnen de wensen mee worden genomen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden.

i. De sanering is spoedeisend vanwege de verspreiding in het grondwater. De verontreiniging verspreidt zich sneller dan verwacht. Hierdoor zal een verontreinigd gebied ontstaan van kilometers lang. Dit is onacceptabel en ingrijpen is daarom wettelijk verplicht.

j. In 2008 is een plan opgesteld om beter inzicht te krijgen in het verspreidingsgedrag van de verontreiniging. Als de verspreiding in het grondwater klein was hoefde er niet te worden ingegrepen. Helaas valt dat tegen. De verspreiding is sneller en omvangrijker dan verwacht.

k. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 13.**

#### *Zienswijze:*

a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en

uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.

b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d. Ik wil een begrijpelijke uitleg over dat er geen gevaar is voor de volksgezondheid maar na jaren er nu toch een spoedeisende sanering nodig is.

e. Ik wil uitgebreide informatie over alle mogelijkheden die er zijn om de sanering uit te voeren, zodat ik mijn voorkeur uit kan spreken.

f. Ik wil een rustig degelijk plan van aanpak, zonder haast opgesteld waarbij deels de natuurlijke afbraak en deels een door mensen veroorzaakte afbraak van de vervuiling plaatsvindt.

g. Wat voor overlast zal er door de sanering zijn voor mijn bedrijf? Blijft mijn bedrijf bereikbaar?

#### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. De spoedeisendheid van een sanering wordt in de Wet bodembescherming door 3 factoren bepaald: Ecologische en/of humane en/of verspreidingsrisico's. De spoedeisendheid van deze sanering wordt bij deze verontreiniging alleen door verspreidingsrisico's bepaald. Ecologische en humane risico's ontbreken. De verontreiniging bevindt zich op grote diepte en geeft hierdoor geen humane risico's. Risico's voor de volksgezondheid door direct contact met de huid of uitdamping vanuit het grondwater ontbreken.

De sanering is spoedeisend vanwege de verspreiding in het grondwater. De verontreiniging verspreidt zich sneller dan verwacht. Hierdoor zal een verontreinigd gebied ontstaan van kilometers lang. Dit is onacceptabel en ingrijpen is daarom wettelijk verplicht.

In 2008 is een plan opgesteld om beter inzicht te krijgen in het verspreidingsgedrag van de verontreiniging. Als de verspreiding in het grondwater klein was hoefde er niet te worden ingegrepen. Helaas valt dat tegen. De verspreiding is sneller en omvangrijker dan verwacht.

e. en f. Gekozen wordt voor een techniek die ter plaatse in de ondergrond de verontreiniging aanpakt. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt.

g. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

#### **Zienswijze nummer 14.**

##### *Zienswijze:*

a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.

b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d. Het is van belang om te weten hoe de financiële compensatie bij schade als gevolg van de sanering wordt geregeld.

##### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. Over schade kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden niet worden geoordeeld. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt. In principe is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor schade die rechtstreeks door haar handelen wordt veroorzaakt. Als randvoorwaarde zal worden opgenomen dat de opdrachtnemer hiervoor verzekerd dient te zijn.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 15.**

*Zienswijze:*

- a. het is onduidelijk hoe de sanering gaat verlopen
- b. het is onduidelijk of er overlast zal zijn door de sanering
- c. de uitnodiging voor de bewonersavond had op naam moeten zijn
- d. de gekozen datum voor het nemen van de beschikking is onhandig met het oog op de vakantieperiode
- e. hoe zit het met schade aan mijn pand?

*Reactie:*

a. Gekozen wordt voor een techniek die ter plaatse in de ondergrond de verontreiniging aanpakt. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt.

b. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de bewoners en bedrijven die direct belanghebbende zijn. Om de overlast zo veel mogelijk te beperken wordt een bewonerscommissie opgericht. Deze kan aangeven wat de wensen en randvoorwaarden vanuit de buurt zijn. Dit wordt meegenomen in een plan van aanpak waarin deze aspecten door de aannemer zal worden uitgewerkt. Het definitieve plan van aanpak moet weer worden goedgekeurd door het bevoegd gezag. Belanghebbenden kunnen dan ook weer zienswijzen indienen.

c. De uitnodiging voor de openbare informatiebijeenkomst voor buurtbewoners zijn niet op naam verzonden maar geadresseerd aan de bewoner/eigenaar van dat adres. Dit lijkt de gemeente afdoende duidelijk en voor deze openbare informatiebijeenkomst geen reden om niet naar de informatiebijeenkomst te gaan.

d. De ontwerpbeschikking en het saneringsplan zijn op 4 juni 2015 ter inzage gelegd. Dit is een maand voor het begin van de lokale vakantieperiode. Door vast te houden aan de wettelijke termijn die ruimschoots voor de vakantieperiode is ingegaan, heeft de gemeente niet onzorgvuldig gehandeld.

e. Over schade kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden niet worden geoordeeld. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt. In principe is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor schade die rechtstreeks door haar



handelen wordt veroorzaakt. Als randvoorwaarde zal worden opgenomen dat de opdrachtnemer hiervoor verzekerd dient te zijn.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 18.**

#### *Zienswijze:*

- a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Wij verzoeken belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- d. Waarom is niet eerder bekend gemaakt dat er verontreiniging in de bodem aanwezig is, terwijl dit al in 2008 bekend was?
- e. Er moet nu snel worden gesaneerd, terwijl al lang bekend is dat er een verontreiniging aanwezig is. Er is niet begrijpelijk gecommuniceerd waarom dat nu nodig is. Bewoners zijn leken en hebben meer tijd nodig om zich te informeren.
- f. Wie wordt er nu precies als belanghebbende aangemerkt?
- g. Hoe wordt de sanering precies uitgevoerd?
- h. Hoe zit het met schade aan gebouwen als gevolg van de sanering?
- i. Waar komt de verontreiniging vandaan?

#### *Reactie:*

- a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.
- b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.  
Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.
- c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan.

Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. Op 27 juni 2008 is door de gemeente Haarlem in een beschikking met kenmerk 2008/46043 vastgelegd dat op deze locatie sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, waarvoor de sanering spoed heeft. Deze beschikking is gepubliceerd en de stukken hebben ter visie gelegen. Tevens is een afschrift verzonden naar de direct aangrenzende adressen aan de Bakenessergracht.

e. De sanering is spoedeisend vanwege de verspreiding in het grondwater. De verontreiniging verspreidt zich sneller dan in 2008 verwacht. Hierdoor zal een verontreinigd gebied ontstaan van kilometers lang. Dit is onacceptabel en ingrijpen is daarom wettelijk verplicht. In 2008 is het plan opgesteld om beter inzicht te krijgen in het verspreidingsgedrag van de verontreiniging. Als de verspreiding in het grondwater klein was, hoefde er niet te worden ingegrepen. Helaas valt dat tegen. De verspreiding is sneller en omvangrijker dan verwacht. Er moet binnen vier jaar gestart worden met de sanering. Bewoners zijn vanaf de bekendmaking van de ontwerpbeschikking van 1 juni 2015 geïnformeerd over de sanering. In de ontwerpbeschikking, het saneringsplan en in het besluit van 2008 is aangegeven waarom de sanering spoedeisend is. Op de informatieavond is ook aangegeven waarom de sanering spoedeisend is. Tot slot is op de website van Haarlem bij dit project aangegeven waarom de sanering spoedeisend is. Ook in het vervolgtraject zullen bewoners actief in het saneringstraject worden betrokken en zal actief met de buurt worden gecommuniceerd.

f. Een eigenaar, bewoner of gebruiker van een perceel dat ligt binnen de contouren van de verontreiniging zoals weergegeven in de monitoringsrapportage geval Klokhuisplein e.o. te Haarlem van 2 maart 2015, Projectcode 20144836/10076 of van een perceel dat in de directe invloedssfeer van de saneringslocatie ligt, wordt in het kader van deze beschikking aangemerkt als belanghebbende.

g. Er wordt voor een saneringstechniek gekozen die ter plaatse in de ondergrond de verontreiniging aanpakt. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt.

h. Over schade kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden niet worden geoordeeld. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt. In principe is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor schade die rechtstreeks door haar handelen wordt veroorzaakt. Als randvoorwaarde zal worden opgenomen dat de opdrachtnemer hiervoor verzekerd dient te zijn.

i. De bronzone van de verontreiniging bevindt zich op circa 10 tot 14 meter diepte onder de Nauwe Appelaarsteeg en de Bakenessergracht. Deze is afkomstig van de bedrijfsactiviteiten van drukkerij Joh. Enschedé.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 21.**

#### *Zienswijze:*

a Teylers museum kan op grond van de huidige informatie weinig oordeel geven over de precieze beoordeling van de geconstateerde bodemverontreiniging en de verschillen ten opzichte van het eerdere besluit uit 2008.

b het saneringsplan kan niet worden goedgekeurd, omdat pas na de goedkeuring wordt beoordeeld op welke wijze de sanering ter hand wordt genomen. Op deze manier wordt het Teylers museum de mogelijkheid ontnomen om een juridisch te beschermen oordeel te kunnen geven over de gekozen saneringswijze.

c volgens het Teylers museum moet het saneringsplan voorzien in een goed onderbouwd programma van eisen waarbij de opstelling ervan omwonenden, waaronder Teylers museum, betrokken worden.

d het Teylers museum verzoekt het saneringsplan in die zin aan te passen dat het programma van eisen voor goedkeuring van het saneringsplan wordt vastgesteld en dat de direct belanghebbenden bij de vaststelling van dat programma van eisen worden betrokken.

*Reactie:*

a. Voor het bevoegd gezag Wbb zijn de geconstateerde bodemverontreiniging en de verschillen ten opzichte van 2008 voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen.

b. t/m d. Het projectteam van de sanering gaat in het vervolgtraject, samen met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers, de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken in een programma van eisen. De invulling van de randvoorwaarden zoals opgesteld in het programma van eisen dienen door een aannemer bij het opstellen van een plan van aanpak te zijn beschreven, Op het moment dat de saneringsmaatregelen technisch inhoudelijk volledig zijn beschreven in een plan van aanpak, wordt over dit plan een nieuw besluit genomen op grond van artikel 39 Wbb. Daarbij is er een mogelijkheid voor inbreng van zienswijzen. Hierdoor wordt er nog een extra goedkeuringsmoment toegevoegd nadat is vastgesteld op welke wijze de sanering ter hand wordt genomen. Dit is bij de voorwaarden bij de instemming met het saneringsplan in de onderhavige beschikking bepaald. Op deze manier heeft Teylers museum de mogelijkheid mee te praten over de uitvoering van de sanering en kan hier op deze manier een juridisch te beschermen oordeel over vormen.

De ontwerpbeschikking is aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.

**Zienswijze nummer 22.**

*Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.

b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d ik zou graag weten hoe het zit met de sanering van het perceel achter mij.

e Waarom is er nu spoed om te saneren?

f Wat zijn de consequenties als je niet saneert?

g Wat is er schadelijk aan de verontreiniging?

*Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de

gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider.

d. In de toplaag van het achterliggende parkeerterrein zijn verontreinigingen met zware metalen aanwezig. Het ondiepe grondwater bevat daar een verontreiniging met aromaten en chloorkoolwaterstoffen. Deze verontreinigingen bleken beperkt van omvang en zich niet te verspreiden naar buiten het terrein. Bij het huidige gebruik, duurzaam verharde parkeerplaats, was er geen aanleiding om te saneren.

e. en f. De grondwaterverontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd, omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk. Dit betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.

g. In de huidige situatie is er geen schadelijk effect van de verontreiniging aangezien er geen contactmogelijkheden met de huid zijn en er geen risico is op inademing van de stoffen. De stoffen kunnen bij chronische blootstelling huidontsteking, verstoring van nier- en leverfunctie en blijven de verstoring van het centrale zenuwstelsel veroorzaken. Daarnaast kan chronische blootstelling aan vinylchloride tumoren veroorzaken. In dit geval is er vanwege de grote diepte geen sprake van blootstelling aan deze stoffen.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 23.**

*Zienswijze:*

a het is op grond van de beschikbare informatie moeilijk te duiden waarin de ernst van de vervuiling zit.

b op grond van de informatie die tot nu toe door de gemeente is gegeven, is het voor buurtbewoners niet duidelijk aan welke risico's zij blootstaan en de afgelopen jaren hebben blootgestaan.

c het gestelde in het antwoord op vraag 3 van Q&A is niet helemaal juist. VC is slecht oplosbaar maar is iets lichter dan water. Deze stof heeft de neiging naar boven te bewegen.

d de beschikking dient te worden opgesteld in begrijpelijk taalgebruik.

- e er dient een toelichting te worden gegeven op de ‘actieve sanering, waarbij biologische, fysische of chemische technieken worden gebruikt.
- f er dient een open, heldere en eerlijke communicatie richting belanghebbenden en belangstellenden te zijn.
- g Er dient duidelijke communicatie te zijn over het saneringsplan.
- h Waar komt de spoed van de sanering vandaan?
- i Wat zijn de concentraties van de verontreinigingen en waarom is er een verschil met 2008.
- j Er is een paradoxale boodschap in de communicatie: er zijn geen risico’s maar toch is de sanering spoedeisend.
- k De communicatie is oppervlakkig. Dit kan eenvoudig worden veranderd met een nieuwe informatieavond
- l De doelstellingen van de sanering moeten duidelijk zijn.

*Reactie:*

- a. De ernst van de vervuiling is in de Wet bodembescherming gedefinieerd door de overschrijding van de interventiewaarde van een verontreinigende stof in bodemvolume van minimaal 25 m<sup>3</sup> voor grond en/of minimaal 100m<sup>3</sup> grondwater. In het geval van Klokhuisplein 5 e.o. wordt in een bodemvolume van minimaal 1,5 miljoen m<sup>3</sup> grondwater de interventiewaarde overschreden.
  - b. Voor het bepalen van risico’s van de verontreinigende stoffen voor de bewoners is gekeken naar de contactmogelijkheden met de verontreiniging in het diepe grondwater. Die zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Theoretisch is de enige mogelijkheid op contact met de stoffen optreden door inademing van uit het grondwater uitdampende chloorkoolwaterstof. In het ondiepe grondwater zijn de chloorkoolwaterstoffen echter niet aangetroffen in gehalten boven de interventiewaarde waardoor er ook geen sprake kan zijn van uitdamping. In 2012 is alsnog gecontroleerd of boven de bronzone mogelijke toch uitdamping plaatsvindt. De kwaliteit van de bodemlucht in de onverzadigde bodem ter plaatse van de bronzone is geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride niet in de bodemlucht worden aangetroffen. Van langdurige blootstelling is geen sprake. Een risico voor de bewoners is hier niet aanwezig.
  - c. In vraag 3 van de Q en A is aangegeven dat het grondwater en de verontreiniging niet omhoog stroomt. De neerwaartse stromingscomponent wordt bepaald door het verschil in stijghoogte tussen het middeldiepe en diepe grondwater. In opgeloste vorm heeft de soortelijke dichtheid van tri en vinylchloride geen effect meer op het verspreidingsgedrag. De metingen bevestigen de neerwaartse stromingscomponent. Vinylchloride zal zich in opgeloste vorm niet opwaarts bewegen. Het stroomt met het grondwater mee in neerwaartse en in geringe mate horizontale richting. Dit wordt bevestigd door de huidige omvang van de grondwaterverontreiniging.
  - d. De gemeente hoopt een begrijpelijke beschikking te hebben geschreven. De gemeente is altijd bereid uitleg te geven over de beschikking.
  - e. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt. Bij al deze technieken komt het er op neer dat de verontreiniging ter plaatse in de bodem onschadelijk wordt gemaakt en/of wordt verwijderd. Een technische gedetailleerde uitwerking volgt in het plan van aanpak.
- f, g en k. deze opmerkingen over de communicatie worden meegenomen in het vervolgtraject.
- h. De grondwaterverontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd, omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk. Dit betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.
  - i. De actuele concentraties zijn terug te vinden in de monitoringsrapportage geval Klokhuisplein e.o. te Haarlem van 2 maart 2015, Projectcode 20144836/10076. De tijdens dat onderzoek maximaal gemeten concentraties zijn: tri: 320.000 ug/l, DC: 150.000 ug/l, VC: 7.400 ug/l. De verschillen ten

opzichte van 2008 zijn niet zozeer de verschillen in concentraties maar de verschillen in de omvang van de grond- en grondwaterverontreiniging.

j. De spoedeisendheid van een sanering wordt in de Wet bodembescherming door 3 factoren bepaald: Ecologische en/of humane en/of verspreidingsrisico's. De spoedeisendheid van de sanering wordt bij deze verontreiniging alleen door verspreidingsrisico's bepaald. Ecologische en humane risico's ontbreken. De verontreiniging bevindt zich op grote diepte en geeft hierdoor geen humane risico's. Risico's voor de volksgezondheid door direct contact met de huid of uitdamping vanuit het grondwater ontbreken.

l. De doelstellingen van de sanering staan aangegeven op pagina 10 van het saneringsplan en in deze beschikking onder de kopjes 'Beoordeling saneringsplan' en 'Saneringsdoel'. De uiteindelijke doelstelling van de sanerende maatregelen is het onder controle krijgen van de verspreiding van de verontreiniging.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

#### **Zienswijze nummer 24.**

##### *Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt, dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Wij verzoeken belanghebbende te zijn bij de procedure.

b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d. hoe wordt de sanering aangepakt?

e. hoe verloopt de verdere communicatie met de buurt?

f. zijn er nog andere verontreinigingen aangetroffen?

g. hoe zit het met de verontreinigingssituatie onder mijn perceel?

h. zijn er gevaren voor de volksgezondheid?

i. kan ik groente verbouwen in de tuin?

j. is met het bodemonderzoek alles meegewogen zoals drinkwaterleidingen en de invloed van de verontreiniging daarop?

##### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis

opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d De sanering wordt aangepakt met een in-situ techniek. Dat wil zeggen een techniek waarbij de verontreiniging ter plaatse in de bodem wordt aangepakt. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt. Bij al deze technieken komt het er op neer dat de verontreiniging ter plaatse in de bodem onschadelijk wordt gemaakt en/of wordt verwijderd. Een technische gedetailleerde uitwerking volgt in het plan van aanpak.

e De gemeente Haarlem gaat samen met de direct belanghebbende buurtbewoners en bedrijven een programma van eisen opstellen waaraan het plan van aanpak moet voldoen. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Tevens wordt een afgevaardigde van de bewonerscommissie gevraagd om betrokken te zijn bij de aanbesteding van de sanering. Zo kunnen de direct belanghebbenden meedenken en meebeslissen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden. Hierover worden alle belanghebbenden geïnformeerd via een brief. Ook wordt de informatie over deze sanering op de website van de gemeente Haarlem actueel gehouden.

f In de Nauwe Appelaarsteeg zijn nog vluchtige aromatische koolwaterstoffen aangetroffen in het grondwater. Die zijn elders niet aangetoond. Er is geen aanleiding om deze stoffen actief te saneren omdat deze in beperkte mate aanwezig zijn.

g Op basis van de beschikbare gegevens is onder dit perceel alleen het diepe grondwater verontreinigd met de oplosmiddelen dichlooretheen en vinylchloride.

h Nee. Voor het bepalen van risico's van de verontreinigende stoffen voor de bewoners is gekeken naar de contactmogelijkheden met de verontreiniging in het diepe grondwater. Die zijn in de huidige situatie niet aanwezig. Theoretisch is de enige mogelijkheid op contact met de stoffen optreden door inademing van uit het grondwater uitdampende chloorkoolwaterstof. In het ondiepe grondwater zijn de chloorkoolwaterstoffen echter niet aangetroffen in gehalten boven de interventiewaarde waardoor er ook geen sprake kan zijn van uitdamping. In 2012 is alsnog gecontroleerd of boven de bronzone mogelijke toch uitdamping plaatsvindt. De kwaliteit van de bodemlucht in de onverzadigde bodem ter plaatse van de bronzone is geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride niet in de bodemlucht worden aangetroffen. Van langdurige blootstelling is geen sprake. Een risico voor de bewoners is hier niet aanwezig.

i Op basis van de gegevens waarop deze beschikking is gebaseerd is er geen reden om geen groente in de tuin te verbouwen. Dit als gevolg van de grote diepte waarop deze verontreinigingen zijn aangetroffen. Er kan niet worden uitgesloten dat als gevolg van de ophooglaag, zoals die in de historische binnenstad voorkomt, er andere verontreinigingen aanwezig zijn. Dit valt echter buiten de reikwijdte van deze beschikking.

j Deze beschikking betreft alleen verontreinigingen in het middeldiepe en diepe grondwater. Alle aspecten die op deze diepte spelen zijn meegewogen in deze beschikking. De waterleidingen liggen niet in deze bodemlagen maar in de bovenste meters van de bodem. Hierdoor zijn deze niet meegenomen in de risicobepaling en de beoordeling van het saneringsplan.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 25.**

#### *Zienswijze:*

- a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.
- b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.
- c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.
- d Ik wil meer duidelijkheid over de 'spoed' van de sanering. Wanneer was welke informatie over de verontreiniging bekend bij de gemeente. Was er niet al eerder sprake van spoed om te saneren?
- e Is het 'verspreiding van de vervuiling' een onvoorspelbaar gegeven? Zie punt 12 van de veel gestelde vragen. Hoeveel vertrouwen kunnen de bewoners hebben in de aanpak van de sanering om de verspreiding van de verontreiniging tegen te gaan?
- f Hoe staat het met de sanering van de verontreiniging van het Johannes Enschede Hof? Heeft deze sanering een voorbeeldfunctie voor het Klokhuisplein e.o.?
- g Ik wil een nadere toelichting op vraag 11 van de veel gestelde vragen.
- h Ik wil gesprekspartner zijn van de gemeente bij de sanering.

#### *Reactie:*

- a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.
- b Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering. Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.
- c Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan.



Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d De sanering is spoedeisend vanwege de verspreiding in het grondwater. De verontreiniging verspreidt zich sneller dan in 2008 verwacht. Hierdoor zal een verontreinigd gebied ontstaan van kilometers lang. Dit is onacceptabel en ingrijpen is daarom wettelijk verplicht.

In 2008 is door het bevoegd gezag vastgesteld dat er sprake is van een spoedeisende verontreinigingssituatie. Het bevoegd gezag heeft toen de gelegenheid gegeven om binnen vijf jaar beter inzicht te krijgen in het verspreidingsgedrag van de verontreiniging. Als de verspreiding in het grondwater klein was hoefde er niet actief te worden ingegrepen. Helaas valt dat tegen. De verspreiding is sneller en omvangrijker dan verwacht.

e De verspreiding van de verontreiniging in het grondwater is niet een onvoorspelbaar gegeven. Wel was de aanwezigheid van een bronzone met puur product onverwacht. De eerste aanwijzingen voor de aanwezigheid van een secundaire bronzone kwamen bij grondwateranalyses ter hoogte van de Bakenessergracht (even zijde). Dit was rond het jaar 2002. Pas na uitgebreid onderzoek is vervolgens de omvang van deze bronzone bepaald. Onderzoek naar chloorkoolwaterstof in pure vorm is lastig aangezien de pure tri met name zich verspreidt door verschillen in soortelijk gewicht met water. De zwaartekracht is dus de drijvende kracht en niet de grondwaterstroming.

De huidige omvang van de verontreiniging in het diepe grondwater (eerste watervoerende pakket) is pas na 2008 vastgesteld. Pas nadat een dichter netwerk van meetpunten is geïnstalleerd werd de verontreiniging op grotere diepte teruggevonden. De stromingsrichting van het grondwater in het diepe pakket bleek daarbij ook oostelijker dan in de literatuur was aangegeven.

f Op het Hofje Johan Enschedé wordt sinds 2006 een biologische in-situ sanering uitgevoerd door stimulering van de natuurlijke afbraak. De naam van het project is Klokhuisplein-Noord. De saneringstechniek werkt en de verontreiniging met chloorkoolwaterstoffen is voor bijna 90% verwijderd door de gestimuleerde natuurlijke afbraak. Ofschoon de situatie anders is dan onderhavige bronsanering heeft deze kleinschalige sanering inderdaad een voorbeeldfunctie.

g en h. De gemeente Haarlem gaat samen met de direct belanghebbende buurtbewoners en bedrijven een programma van eisen opstellen waaraan het plan van aanpak moet voldoen. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Tevens wordt een afgevaardigde van de bewonerscommissie gevraagd om betrokken te zijn bij de aanbesteding van de sanering. Zo kunnen de direct belanghebbenden meedenken en meebeslissen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden. Hierover worden alle belanghebbenden geïnformeerd via een brief. Ook wordt de informatie over deze sanering op de website van de gemeente Haarlem actueel gehouden. Indiener van deze zienswijze wordt als belanghebbende gezien.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

## **Zienswijze nummer 26.**

### *Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.

b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d In het stroomlijnrapport bij de beschikking staat perceel 101.104 aangegeven als bebouwd. Dit is onjuist, dit perceel is onbebouwd.

*Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d Perceel 10104 is inderdaad onbebouwd. Dit wordt doorgegeven aan de afdeling Data, Informatie & Analyse van de gemeente Haarlem.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

**Zienswijze nummer 27.**

*Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure.

b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d ik wil op de hoogte gesteld worden van een plan van aanpak en daarbij de gelegenheid hebben opnieuw een zienswijze in te kunnen inbrengen.

e wordt bij het plan van aanpak van de sanering rekening gehouden met a. de volksgezondheid, b. schade aan gebouwen, c. bereikbaarheid van woningen ne bedrijven en verkeersmaatregelen, d. (financiële) compensatie bij schade als gevolg van de sanering. Hoe wordt hier mee rekening gehouden?

- f op welke wijze worden bewoners en andere belanghebbenden geïnformeerd over de voortgang van de sanering?
- g waarom is er nu spoed om te saneren?
- h hoe wordt de sanering aangepakt, wat houdt het plan van aanpak in?
- i De communicatie dient in begrijpelijk taalgebruik te gebeuren.

*Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider.

d. Het projectteam van de sanering gaat in het vervolgtraject, samen met de direct aan de bronzone grenzende bewoners en gebruikers, de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken in een programma van eisen. De invulling van de randvoorwaarden zoals opgesteld in het programma van eisen dienen door een aannemer bij het opstellen van een plan van aanpak te zijn beschreven, Op het moment dat de saneringsmaatregelen technisch inhoudelijk volledig zijn beschreven in een plan van aanpak, wordt over dit plan een nieuw besluit genomen op grond van artikel 39 Wbb. Daarbij is er een mogelijkheid voor inbreng van zienswijzen. Hierdoor wordt er nog een extra goedkeuringsmoment toegevoegd nadat is vastgesteld op welke wijze de sanering ter hand wordt genomen. Dit is bij de voorwaarden bij de instemming met het saneringsplan in de onderhavige beschikking bepaald.

e. Over schade kan in deze beschikking op grond van de Wbb niet worden niet worden geoordeeld. Het projectteam gaat in het vervolgtraject de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken en definiëren in samenspraak met de direct belanghebbende bewoners en gebruikers. In verband hiermee komt er nog een plan van aanpak waarin dit aspect door de aannemer zal worden uitgewerkt. In principe is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor schade die rechtstreeks door haar handelen wordt veroorzaakt. Als randvoorwaarde zal worden opgenomen dat de opdrachtnemer hiervoor verzekerd dient te zijn.

Bij het opstellen van het plan van aanpak wordt rekening gehouden met de volksgezondheid, die ten gevolge van de saneringsmaatregel niet mag worden aangetast.

De bereikbaarheid van woningen en bedrijven en de daarmee samenhangende verkeersmaatregelen worden in overleg met de betrokkenen uitgewerkt en afgestemd.

f. De gemeente Haarlem gaat samen met de direct belanghebbende buurtbewoners en bedrijven een programma van eisen opstellen waaraan het plan van aanpak moet voldoen. Er wordt een bewonerscommissie opgezet die aan kan geven wat de randvoorwaarden en wensen zijn vanuit de buurtbewoners. Tevens wordt een afgevaardigde van de bewonerscommissie gevraagd om betrokken te zijn bij de aanbesteding van de sanering. Zo kunnen de direct belanghebbenden meedenken en meebeslissen bij de keuze voor de manier waarop gesaneerd gaat worden. De bewonerscommissie kan zich, op kosten van en in overleg met de gemeente Haarlem, laten ondersteunen door een deskundig adviseur. Over het opzetten van deze bewonerscommissie en over hoe u zich kunt aanmelden, wordt u eind augustus verder geïnformeerd.

g. De grondwaterverontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats vanuit de bronzone. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk. Dit betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.

h. In het saneringsplan zijn de drie meest geschikte technieken beschreven. Dit betreft biologische gestimuleerde afbraak, chemische gestimuleerde afbraak, opwarming van de bodem of een combinatie hiervan. De exacte keuze laten wij over aan de gespecialiseerde aannemer die met het meest geschikte plan komt dat voldoet aan de technische randwoorden en de praktische randvoorwaarden zoals bepaald met de bewonerscommissie/buurt. Bij al deze technieken komt het er op neer dat de verontreiniging ter plaatse in de bodem onschadelijk wordt gemaakt en/of wordt verwijderd. Een technische gedetailleerde uitwerking volgt in het plan van aanpak.

i. Wij streven naar een zo helder mogelijke communicatie en proberen ons te verplaatsen in een burger die nieuw is in de deze technische en specialistische materie.

De ontwerpbeschikking is aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.

### **Zienswijze nummer 28.**

*Zienswijze:*

a. waarom is het haast traject gebaseerd om nu zo snel te moeten saneren?

b. waarom moet er zo'n haast gemaakt worden met het indienen van zienswijzen nu de sanering tot 2045 loopt?

c. de gemeente dient uitgebreide informatie over de aard van de vervuiling en de stoffen die daarin aanwezig zijn te geven zodat ik kennis kan opdoen en een oordeel kan vormen.

d. niet duidelijk is hoe het plan van aanpak er uitziet en wat de tijdsplanning zal zijn.

e. bewoners/belanghebbenden willen van de gemeente dat zij de regie voert en als aanspreekpunt voor de belanghebbende beschikbaar zijn. De regie over de sanering dient niet uit handen te worden gegeven aan een aannemer.

f. ik wil de consequenties weten indien ik mijn pand verkoop.

*Reactie:*

a. De gemeente heeft niet de intentie gehaast te werk te gaan, In 2008 is voor deze verontreiniging aangegeven dat gedurende 5 jaar het verspreidingsgedrag mocht worden gemonitord. Dit is in de periode 2009-2014 uitgevoerd en nu is geconcludeerd dat toch moet worden ingegrepen. De grondwaterverontreiniging dient in dit geval met spoed te worden gesaneerd omdat er een onaanvaardbaar risico is van verspreiding van de verontreiniging. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 1,5 miljoen m<sup>3</sup>. Verspreiding van de verontreiniging vindt nog steeds plaats vanuit de bronzone. Hierdoor is spoedige sanering noodzakelijk wat betekent dat er binnen vier jaar gestart moet zijn met de sanering.

b De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken.

c In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis van bodemonderzoeken opgenomen. Alle onderliggende documenten op basis waarvan deze beschikking is genomen zijn in te zien bij de gemeente Haarlem. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich rechtstreeks door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de verontreiniging. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

d Het projectteam van de sanering gaat in het vervolgetraject, samen met de direct aan de bronzone grenzende bewoners en gebruikers, de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken in een programma van eisen. De randvoorwaarden zoals opgesteld in het programma van eisen worden in een plan van aanpak beschreven en komen terug in het technische inhoudelijk plan van aanpak. Over dit plan wordt een nieuw besluit genomen op grond van artikel 39 Wbb. Daarbij is er weer een mogelijkheid voor inbreng van zienswijzen.

In het najaar van 2015 wordt een aanbestedingstraject opgestart. Planning is om eind 2015 een aannemer gekozen te hebben die vervolgens het plan van aanpak uitwerkt. Dat plan moet daarna worden goedgekeurd door het bevoegd gezag Wbb. Volgens planning kan dan medio 2016 gestart worden met de voorbereiding van de saneringsmaatregelen.

e De gemeente zal als opdrachtgever de regie houden. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de aannemer. De gemeente zal vanuit haar publieke taak altijd als aanspreekpunt voor belanghebbenden beschikbaar zijn.

f Op het perceel waar uw pand op staat komt geen aantekening van de aanwezigheid van een grondwaterverontreiniging. Er is vanuit de verontreinigingssituatie geen gebruiksbeperking voor uw pand waardoor er voor de verkoop feitelijk geen belemmeringen zijn. Dit onderwerp valt echter buiten de reikwijdte van deze beschikking.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 29.**

#### *Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente.

b. wij verzoeken u belanghebbende te zijn bij de procedure want in onze tuin is dezelfde verontreiniging aanwezig en er vindt een voortdurende uitwaaiing van schadelijke stoffen plaats vanuit het brongebied.

c. wij willen op de hoogte gehouden worden van en inspraak krijgen over de manier van saneren en de daaraan verbonden consequenties.

#### *Reactie:*

a De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. Het projectteam van de sanering gaat in het vervolgetraject, samen met de direct aan de bronzone grenzende bewoners en gebruikers, de fysieke randvoorwaarden voor de sanering nader uitwerken in een programma van eisen. De invulling van de randvoorwaarden zoals opgesteld in het programma van eisen dienen door een aannemer bij het opstellen van een plan van aanpak te zijn beschreven.

Op het moment dat de saneringsmaatregelen technisch inhoudelijk volledig zijn beschreven in een plan van aanpak, wordt over dit plan een nieuw besluit genomen op grond van artikel 39 Wbb. Daarbij is er een mogelijkheid voor inbreng van zienswijzen. Hierdoor wordt er nog een extra goedkeuringsmoment toegevoegd nadat is vastgesteld op welke wijze de sanering ter hand wordt genomen. Dit is bij de voorwaarden bij de instemming met het saneringsplan in de onderhavige beschikking bepaald.

b. indiener van deze zienswijze wordt als belanghebbende aangemerkt (zie de paragraaf Ontvankelijkheid van de zienswijzen). De verontreiniging in deze tuin zit in het ondiepe grondwater. Dit is dus een andere vlek met een andere bron dan waar deze beschikking over gaat. De verontreiniging in deze tuin (en het aangrenzende hofje Johan Enschedé) is sinds 2006 door gestimuleerde biologische afbraak grotendeels verwijderd. De voortgang van de afbraak wordt nog regelmatig gecontroleerd door het nemen van grondwatermonsters.

c. zie antwoord op a.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 30.**

#### *Zienswijze:*

a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Ik verzoek u belanghebbende te zijn bij de procedure. Deze zienswijze is volgens de indiener ook namens bewoners van Damstraat 19, 23 en 25 ingediend.

b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d. Wij zijn ontevreden over de antwoorden van de gemeente.

#### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. Indiener van deze zienswijze wordt gezien als belanghebbende. Omdat er geen machtigingen zijn overgelegd van de eigenaars/bewoners van de overige adressen, genoemd in deze zienswijze, beschouwen we deze zienswijze alleen ingediend door de bewoner van het adres Valkestraat 3a.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis

opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. de manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d Indien uw aanvullende antwoorden wenst op uw vragen kunt u altijd contact opnemen met de gemeente Haarlem of met de projectleider van de sanering per email: [milieu@haarlem.nl](mailto:milieu@haarlem.nl).

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 35.**

#### *Zienswijze:*

a Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Wij verzoeken belanghebbende te zijn bij de procedure.

b De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d Er is grote ongerustheid over de diverse soorten gif in het grondwater

e Is deze verontreiniging een overblijfsel na een eerder sanering of is deze verontreiniging later ontdekt

f Wat blijft er als restant achter na de grondwatersanering over?

g Hoe is de bronzone ontstaan?

h Het tijdstip van het nemen van de beschikking is ongelukkig.

#### *Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. De zienswijze is ongegrond.

b. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. Buurtbewoners zijn tevens van 4 juni tot 17 juli in de gelegenheid gesteld zich door de gemeente te laten informeren over technisch inhoudelijke onderdelen van het saneringsplan en de beschikking. Op deze manier kon nadere uitleg over de verontreiniging, de sanering en het verloop van het saneringstraject worden gevraagd. Ook heeft gemeente op de website een pagina met informatie over deze sanering.

Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De

manier van uitvoering is indicatief beschreven en de basis-randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

Tijdens het gesprek waarbij de indiener van de zienswijze een toelichting heeft gegeven op de zienswijze, zijn de verontreinigingssituatie en het saneringsplan nader toegelicht door de projectleider.

d. Hierover is met de indiener gesproken tijdens het overleg waarbij indiener een mondelinge toelichting heeft gegeven op de zienswijze. Indien er nog onduidelijkheden of ongerustheid over de verontreiniging bestaat, kan altijd contact worden opgenomen met de projectleider van de sanering per email: [milieu@haarlem.nl](mailto:milieu@haarlem.nl).

e. Deze verontreiniging is later ontdekt en geen overblijfsel van een eerdere sanering. De sanering van het gehele complex van Toneelschuur, Rechtbank, Appelaar en Damstraat is gefaseerd uitgevoerd. Gekozen is om het diepere grondwater als laatste aan te pakken. De eerste aanwijzingen voor de aanwezigheid van een secundaire bronzone kwamen bij grondwateranalyses ter hoogte van de Bakenessergracht (even zijde). Dit was rond het jaar 2002. Pas na uitgebreid onderzoek is vervolgens de omvang van deze bronzone bepaald.

f. Na de actieve sanering zullen de stoffen tri, dichlooretheen en vinylchloride achterblijven, maar in veel lagere concentraties. Hiermee wordt voorkomen dat er onacceptabele verspreiding plaatsvindt. Deze verontreinigingen zullen op natuurlijke wijze verder langzaam afbreken.

g. De bronzone is waarschijnlijk het gevolg van lozingen van oplosmiddelen op het riool en lekkage vanuit de riolering in de Nauwe Appelaarsteeg. Daar vandaan is het pure product tri naar beneden gezakt tot op een slecht doorlatende laag.

h. De ontwerpbeschikking en het saneringsplan zijn op 4 juni 2015 ter inzage gelegd. Dit is een maand voor het begin van de vakantieperiode. Door vast te houden aan de wettelijke termijn die ruimschoots voor de vakantieperiode is ingegaan, heeft de gemeente niet onzorgvuldig gehandeld.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

### **Zienswijze nummer 36.**

#### *Zienswijze:*

a. Er is onvoldoende tijd (vier weken) voor het indienen van zienswijzen. Er kan in deze tijd geen duidelijk beeld worden gevormd en inzicht verkregen worden in de voorgeschiedenis, omvang en uitvoering van het saneringsplan. Voordat de beschikking definitief wordt dient er meer tijd te zijn voor bewoners om te overleggen met de gemeente. Wij verzoeken belanghebbende te zijn bij de procedure.

b. De inhoud van het saneringsplan is moeilijk te begrijpen. Het saneringsplan bevat veel onderdelen die slechts inhoudelijk kunnen worden begrepen en beoordeeld door specialisten. Er zou daarom een publieksvriendelijke versie van het saneringsplan moeten zijn.

c. Een deel van de verstrekte informatie is tegenstrijdig. Zo is er onduidelijkheid over de onoplosbaarheid van bepaalde schadelijke stoffen in het grondwater en het verband tussen het brongebied, de rest van het plangebied en de uitbreiding van het verontreinigde gebied is onvoldoende beschreven.

d. Er zou een saneringsplan beschikbaar moeten worden gesteld dat ook een niet-specialist enigszins kan volgen.



*Reactie:*

a. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen is op grond van artikel 3:16 Algemene wet bestuursrecht zes weken. Indieners van een pro forma zienswijze hebben twee weken extra de tijd gehad om hun zienswijzen aan te vullen. Van deze wettelijke termijn kan niet worden afgeweken. De zienswijze is ongegrond.

b. Dat het saneringsplan moeilijk te begrijpen zou zijn voor buurtbewoners is geen reden om instemming met het saneringsplan te onthouden. Volgens artikel 39 Wbb stemt het bevoegd gezag met het saneringsplan in indien door de daarin beschreven sanering naar hun oordeel wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 38 Wbb.

c. Voor het bevoegd gezag Wbb is het saneringsplan voldoende duidelijk om een beschikking te kunnen nemen. In het saneringsplan is een helder schematisch overzicht van de voorgeschiedenis opgenomen. Tevens is aangegeven op welk deelgebied de saneringsmaatregelen betrekking hebben. De manier van uitvoering is indicatief beschreven en de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden zijn benoemd.

De indieners van deze zienswijze hebben niet aangegeven welk aspect van het plan onduidelijk is. Wij hebben dan ook geen reden om af te wijken van onze instemming met het saneringsplan. Het blijft overigens mogelijk om uitleg te vragen bij de gemeente. Wat er in de zienswijze wordt bedoeld met tegenstrijdige verstrekte informatie is niet duidelijk.

d. Vragen over het saneringsplan kunnen worden gesteld aan de projectleider van de sanering per email [milieu@haarlem.nl](mailto:milieu@haarlem.nl). Verder zullen de buurtbewoners worden betrokken bij de verdere invulling van het nog op te stellen plan van aanpak en de uitvoering van de sanering.

De zienswijze geeft geen aanleiding het ontwerpbesluit aan te passen.

## **Besluit ernst en spoed**

Er is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging waarvan spoedige sanering noodzakelijk is.

### *Voorschriften bij het besluit ernst en spoed*

Indien men overeenkomstig artikel 28, lid 1 van de Wbb, van plan is handelingen te verrichten in de bodem, waarbij de verontreiniging in de bodem wordt verplaatst of verminderd, moet dat gemeld worden bij het Meldpunt Bodem.

Het gebruik is 'wonen, openbaar gebied'. Gezien de diepte waarop de verontreiniging in het (middel)diepe grondwater voorkomt (dieper dan 3 à 4 meter), zal bij gewijzigd bodemgebruik de spoedeisendheid om het geval te saneren niet veranderen.

## **Overwegingen die ten grondslag liggen aan dit besluit**

### Ernst

In eerdere beschikkingen is reeds vastgesteld dat er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging. De recente onderzoeken bevestigen dit. Uit deze onderzoeken blijkt dat de contour van het geval groter is. In deze beschikking geven wij de gewijzigde contour van het geval aan. Wij onderscheiden hierbij twee contouren: voor grond en grondwater.

### Spoed van de sanering

Aangezien wij hebben vastgesteld dat hier sprake is van een geval van ernstige verontreiniging, stellen wij, gelet op artikel 37 van de Wbb, tevens vast of er sprake is van enige spoed om het geval te saneren.

De spoed van de sanering wordt bepaald door de milieuhygiënische risico's van de bodemverontreiniging. De gebruikte systematiek is beschreven in de Circulaire bodembescherming 2013.

Met betrekking tot de milieuhygiënische risico's van de bodemverontreiniging geldt het volgende:

### *Humaan risico*

Bij het huidige bodemgebruik (wonen, openbaar gebied) is geen ontoelaatbaar actueel humaan risico aanwezig. Uit bodemluchtmetingen blijken er geen uitdampingsrisico's aanwezig te zijn.

### *Ecologisch risico*

Er is geen ontoelaatbaar ecologisch risico aanwezig, omdat de verontreiniging zich bevindt in sterk verstedelijkt gebied.

### *Verspreidingsrisico*

Er is een onaanvaardbaar risico van verspreiding omdat er sprake is van een onbeheersbare situatie. De verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging van meer dan 6.000 m<sup>3</sup> en verspreiding vanuit de zaklaag vindt nog steeds plaats.

Vanwege het onaanvaardbare risico van verspreiding wordt de sanering als spoedeisend beschouwd. Met het starten van de sanering dient binnen vier jaar na het onherroepelijk worden van deze beschikking te worden gestart.

## Saneringsplan

Op grond van artikel 39 lid 2 Wet bodembescherming (Wbb) heeft het saneringsplan onze instemming.

Op grond van artikel 39 Wbb stemmen wij slechts in met het saneringsplan, indien wij van oordeel zijn dat de daarin beschreven sanering voldoet aan het bepaalde in artikel 38 Wbb. Wij hebben de gegevens uit het saneringsplan getoetst aan de Circulaire Bodemsanering 2013.

## Besluit saneringsplan

Wij stemmen in met het saneringsplan.

## Voorschriften bij het besluit saneringsplan

1. De start van de saneringswerkzaamheden dienen ten minste vijf werkdagen voor de aanvang schriftelijk te worden gemeld met behulp van het bij de definitieve beschikking gevoegde formulier aan het Meldpunt Bodem van de gemeente Haarlem, e-mail [meldpuntbodem@haarlem.nl](mailto:meldpuntbodem@haarlem.nl).
2. De sanering dient te worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerde aannemer. Ook de milieukundige begeleiding moet onder certificering worden uitgevoerd.
3. De sanering moet overeenkomstig het saneringsplan, het nog op te stellen plan van aanpak en deze beschikking en de daaraan verbonden voorschriften worden uitgevoerd. Voorafgaand aan de sanering dient de gekozen techniek beschreven te worden in een plan van aanpak. Dit plan van aanpak dient ter instemming te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag zal hier een beschikking op nemen op grond van artikel 39 Wbb. Op dit besluit zal de openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing zijn.
4. Elke afwijking van of wijziging op het saneringsplan, het plan van aanpak of de beschikking op het saneringsplan die zich voorafgaand en tijdens de uitvoering van de sanering voordoet, moet onmiddellijk gemeld worden aan het Meldpunt Bodem. (Artikel 39, lid 4 Wbb).
5. De saneerder moet deze beschikking bekend maken aan de feitelijke uitvoerder van de werkzaamheden. Deze beschikking, het plan van aanpak en het saneringsplan moeten tijdens de saneringswerkzaamheden op de locatie aanwezig zijn.
6. Bij het optreden van calamiteiten tijdens de sanering moet door of namens de saneerder onmiddellijk contact worden opgenomen met Meldpunt Bodem.
7. Binnen een week na de beëindiging van de bronsanering dient de beëindiging schriftelijk aan het bevoegd gezag te worden gemeld.
8. Binnen acht weken na de beëindiging van de bronsanering dient -in tweevoud- een evaluatieverslag te worden ingediend. In het evaluatieverslag moet in ieder geval de bestemming van de afgevoerde grond met de daarbij behorende afvalstroomnummers te worden vermeld. (artikel 39c Wbb). Tevens dient het bij deze beschikking gevoegde formulier "relevante saneringsgegevens" volledig te worden ingevuld en met het evaluatieverslag te worden ingediend. Ten behoeve van het bodeminformatiesysteem moet een XML-bestand (SIKB versie 10) worden aangeleverd met boorgegevens en analysegegevens.
9. De monitoring zal conform het saneringsplan worden gerapporteerd. De monitoring is gericht op het evalueren van de effectiviteit van de actieve sanering, op het vaststellen van de afnemende flux van verontreiniging uit de klei- en veenlaag en het vaststellen van de stabiele eindsituatie van de verontreinigingspluim in het strandwalpakket en het eerste watervoerende pakket.
10. Gezien de diepte waarop de verontreiniging in het (middel)diepe grondwater voorkomt (dieper dan 3 à 4 meter), zal bij gewijzigd bodemgebruik de spoedeisendheid om het geval te saneren niet veranderen.
11. De instemming vervalt indien niet binnen vier jaar na onherroepelijk worden van de beschikking is begonnen met de sanering.

## Beoordeling saneringsplan

### Saneringsdoel

De doelstelling van de sanering is het bereiken van een stabiele eindsituatie in 30 jaar vanaf 2015. Dit wordt bereikt door:

- het binnen 10 jaar reduceren van de concentraties van < 1% van de oplosbaarheid van de oorspronkelijke verontreiniging met trichlooretheen;
- actieve aanpak van de puur productzones van trichlooretheen;
- binnen 30 jaar mag de verontreinigingspluim niet verder toenemen (dat houdt in dat de omvang stabiel moet zijn of in omvang afneemt);
- indien de verontreiniging in het strandwalpakket het Binnen Spaarne bereikt, moet aangetoond worden dat de concentraties in het Binnen Spaarne niet boven de wettelijk vastgestelde minimale eisen van de oppervlaktewaterkwaliteit liggen en er geen humane en ecologische risico's optreden. Als de minimale eisen worden overschreden, worden aanvullende maatregelen genomen om uitstroming naar het Binnen Spaarne te voorkomen.

### Wijze van uitvoering

In het saneringsplan is de saneringsdoelstelling vastgelegd.

De actieve aanpak beslaat een periode van maximaal 10 jaar, waarin in twee fasen met actieve saneringstechnieken de hoge concentraties worden gesaneerd. Bij de actieve sanering wordt gebruik gemaakt van biologische, fysische of chemische technieken, waarbij de toepassing zich richt op het saneren van de bronzone waar puur product aanwezig is.

De techniek van uitvoering moet worden beschreven in een plan van aanpak. Dit plan van aanpak dient ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd.

### *Monitoring na actieve sanering*

De monitoring moet gericht zijn op het evalueren van de effectiviteit van de actieve sanering, op het vaststellen van de afnemende flux van verontreiniging uit de klei- en veenlaag en het vaststellen van de stabiele eindsituatie van de verontreinigingspluim in het strandwalpakket en het eerste watervoerende pakket.

### *Monitoring actieve sanering en afnemende flux (2015 – 2025)*

- De effectiviteit van de actieve sanering wordt gemonitord na 3, 5 en 10 jaar na de aanvang van de sanering. De monitoringgegevens worden gerapporteerd aan het bevoegd gezag. Voor de sanering wordt een separaat monitoringsprogramma opgesteld, dat wordt afgestemd op de saneringsaanpak.
- Het afnemen van de flux aan verontreiniging wordt gemeten na 3, 5 en 10 jaar.

### *Monitoring verontreinigingspluim en stabiele eindsituatie (2025 – 2045)*

Het meten van het optreden van de stabiele eindsituatie wordt uitgevoerd op peilbuizen in het strandwalpakket en het eerste watervoerende pakket. Deze monitoring vindt plaats na 10, 20 en 30 jaar na de start van de actieve sanering.

### Geldigheid van het saneringsplan

Het saneringsplan heeft een geldigheid van maximaal tien jaar na afgifte van de beschikking. Hierbij is er van uitgegaan dat de inzichten hoe gesaneerd moet worden, dan wel wijzigingen in wet- en regelgeving, in die periode niet gewijzigd zijn.

### Evaluatie van de actieve bronsanering en de monitoring

Na de uitvoering van de actieve bronsanering doet degene die de bodem heeft gesaneerd daarvan, op grond van artikel 39c Wbb, binnen drie maanden schriftelijk verslag. Aan de hand van het schriftelijk verslag beoordelen wij of de sanering overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens artikel 38 Wbb is uitgevoerd. In het evaluatierapport dient, voor zo ver van toepassing, de bestemming van de afgevoerde grond met de daarbij behorende afvalstroomnummers inclusief kopieën van stortbonnen te worden vermeld. Tevens dienen de m<sup>2</sup> gesaneerd oppervlak en m<sup>3</sup> gesaneerde grond te worden vermeld.

Binnen drie maanden na elke uitvoering van de monitoring van de verontreinigingspluim moet een verslag worden overlegd aan het Bevoegd gezag. Indien blijkt dat de saneringsdoelstelling niet wordt behaald, moet het terugvalscenario in werking worden gesteld. Dit terugvalscenario richt zich op het behalen van de stabiele eindsituatie.

#### Wijzigingen in het gebruik

Het saneringsplan is gericht op het gebruik 'wonen, openbaar gebied'. Gezien de diepte waarop de verontreiniging in het (middel)diepe grondwater voorkomt (dieper dan 3 à 4 meter), zal bij gewijzigd bodemgebruik de spoedeisendheid om het geval te saneren niet veranderen. Daarom geven wij in deze beschikking aan, dat wijzigingen van het gebruik van de bodem niet aan ons hoeven te worden gemeld.

#### **Melden van voorgenomen handelingen in de bodem**

Indien men overeenkomstig artikel 28, lid 1 van de Wbb, van plan is handelingen te verrichten in de bodem, waarbij de verontreiniging in de bodem wordt verplaatst of verminderd, moet dat gemeld worden bij het Meldpunt Bodem. De uit te voeren sanering is gericht op sanering van de bronzone in combinatie met monitoring van de uitstroom van deze verontreiniging uit de bronzone. Daarom geven wij in deze beschikking aan welke voorgenomen handelingen in de bodem aan ons moeten worden gemeld.

Het gaat hierbij om onder meer de volgende situaties:

- het verwijderen van (hei)palen die dieper geplaatst zijn dan 9 meter minus maaiveld;
- het aanbrengen van objecten in de bodem (damwanden, palen, onttrekkingsputten voor grondwater, etc.) dieper dan 9 meter;
- het onttrekken van grondwater uit het middeldiepe (strandwalpakket) en diepe grondwaterpakket (1<sup>e</sup> watervoerende pakket);
- het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare weg, waardoor geplaatste peilfilters die van belang zijn voor de monitoring, beschadigd of verwijderd worden;
- alle andere activiteiten waardoor, ter plaatse van de zinklaag, de basisveenlaag op ca. 12 meter diepte geperforeerd wordt.

### **Registratie publiekrechtelijke beperkingen**

Het besluit betreft de vaststelling dat er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, waarvan de risico's zodanig zijn dat spoedige sanering noodzakelijk is (artikel 29 lid 1 juncto artikel 37 Wbb).

In hoofdstuk VII van de bijlage behorende bij artikel 2 lid 1 van het Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) is dit besluit aangewezen als beperkingenbesluit (artikel 2 lid 1 in combinatie met artikel 1 sub b onder 1 Wkpb).

Op grond van artikel 3 van de Wkpb wordt dit besluit ingeschreven in het gemeentelijke beperkingenregister.

Op basis van de beschikking van juni 2008 is reeds een beperking ingeschreven in het register. De contour van de bronzone met puur product (gevalsdefinitie voor grond) wijkt af ten opzichte van de contour zoals vastgelegd in de beschikking van 27 juni 2008.

De contour van de verontreiniging zal met het inschrijven van dit besluit gewijzigd worden.

### **Het besluit van registratie heeft betrekking op de navolgende kadastrale percelen.**

<b>Kadastrale gemeente</b>	<b>Sectie</b>	<b>Nummer</b>	<b>Gedeelte van het perceel waarop de beperking betrekking heeft</b>
Haarlem	D	10267	Gedeeltelijk
Haarlem	D	10620	Gedeeltelijk
Haarlem	D	8835	Gedeeltelijk
Haarlem	D	8837	Gedeeltelijk

De beschikking wordt gezonden naar de aanvrager.

Een kopie van de beschikking wordt verzonden aan:

- Publiekshal Zijlvest 39 2011 VB Haarlem.
- Alle indieners van zienswijzen (deze krijgen de beschikking in papieren versie).
- De overige belanghebbenden (deze worden gevraagd te downloaden van de gemeentelijke website of indien gewenst een papieren versie aan te vragen);

Dit betreffen de volgende adressen:

- Bakenessergracht 70, 72, 73, 75 Rd en 75 Zw, 77, 79, 80, 81A, 81 Rd en 81 Zw, 83, 84, 86, 86Rd,87;
- Bakenessergracht: 9A, 25, 61A t/m 61F, 63, 63A, 63 B, 65, 67, 69Rd, 69Zw, 71 en 71A t/m 71J, 73 t/m 89, 89A t/m 89F, 91, 91A en 91 B, 93, 93 A, 93 B, 95, 97, 99, 101, 103Rd, 105Rd, 105Zw, 107, 109.
- Bakenessergracht: 56, 56A, 58, 58A t/m 58 C, 60, 62, 64Rd, 64 Zw, 68 Rd, 68Zw, 88 94 Rd, 94 Zw, 96 t/m 108;
- Nauwe Appelaarsteeg 1, 3, 12, 14, 16, 18, 20;
- Vrouwestraat 1A en 1B, 2 en 2A, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13;
- Spaarne 2T, 2, 4A, 4, 6A, 6B, 6, 8Rd, 8Zw, 10A, 10 B, 10Zw, 14 t/m 22, 24Rd, 24 Zw, 26 tm 36;
- Philip Frankplein 1, 2A, 2, 4;
- Donkere Spaarne 2 zw, 2 rd, 4, 6, 8, 10, 12Rd, 12Zw, 14, 14Rd, 16, 16 Rd, 18A, 18B, 18Zw, 20, 20A, 20B, 22, 22A, 22B, 24, 26Rd, 26Zw, 28A Rd, 28B Zw, 28 Rd 1, 28 Rd 2, 28Zw, 30 Rd, 30 Zw, 32, 32Rd, 34, 34 A, 34B, 34C, 36, 36A, 36 B, 38, 40, 40Rd, 42A, 42, 44A, 44B, 44C, 44Zw, 46A t/m46D, 48-1, 48-2, 48-3, 48-4, 48-11, 48-12, 48-21, 48-22, 50, 52, 52 A, 52B, 52C, 54Rd, 54Zw, 56 I, 56 II, 56, 58;

- Vroonhof 1 t/m 7, 2 t/m 40;
- Valkestraat 1, 1A, 1B, 3, 3A, 3B, 5, 5A, 5B, 23, 8 en 10
- Bakenesserstraat 4A, 4B, 4Zw, 6, 8Rd, 8Zw, 10, 12Rd, 12Zw, 14, 14A t/m 14K, 16Rd, 16 Zw, 18 Rd, 18 Zw, 20, 20Rd, 24A t/m 24E, 26, 26A, 11A, 11B, 13, 15A t/m 15D, 17 A t/m 17F, 25, 27A t/m 27H;
- Koudenhorn 64 A t/m 64 Z, 66, 68, 70, 70A, 72Rd, 72, 74, 76Rd, 76, 78, 80Rd, 80, 82A, 82Rd, 82, 84Rd, 84Zw, 86Rd, 86Zw, 88Rd, 88Zw;
- Korte Dijk 17 en 19 1A, 1B, 1, 3Rd, 5Rd, 5Zw, 7 t/m 19;
- Dijkstraat 1 t/m 9, 11Rd, 13, 15, 2A, 2B, 2C, 2Rd, 2, 4Rd, 4Zw, 6, 8, 12Rd, 12, 14A, 14B, 14, 16;
- Oostvest 34A, 34, 54, 56, 60;
- Teylershofjestraat 1rd, 1 zw, 3rd, 3 zw, 5 rd, 5 zw, 2rd, 2zw, 4rd, 4zw, 6rd, 6zw, 8;
- Houtmarkt 1, 1A, 1B, 3rd, 3, 5, 5A, 7, 9, 13, 15Rd, 15, 16, 17;
- Damstraat 9, 19, 19A, 21, 23, 23A, 23B, 23C, 25, 25A, 25B, 27, 29, 12, 14.
- Kokstraat 21
- Hofje de Bakenesserkamer, p/a Scheepmakersdijk 8rd
- Hofje Joh. Enschedé, p/a Ymere, Postbus 2332;
- Korte Begijnestraat 28, 24, 22, 38 en 40;
- Lange Begijnestraat 22A, 30;
- Rechtbank, Simon de Vrieshof 1;
- De Toneelschuur, Lange Begijnestraat 9;
- Stadsschouwburg en Philharmonie, Postbus 491, Haarlem;
- Ymere, Postbus 2332, Haarlem.

Alle adressen die een informatiebrief hebben ontvangen, voor zover ze geen belanghebbende zijn of geen zienswijze hebben ingediend:

- Bakenessergracht 1, 1A, 3A, 5A, 5, 7A, 7B, 7, 9, 11, 17, 19A, 19, 21, 23, 25Rd, 25Zw, 27 Rd, 27Zw, 29, 31, 33, 35A, 35, 37, 39, 41Rd, 41Zw, 43A, 43B, 43, 45, 47, 49, 49A, 51A, 51B, 51, 55, 57, 59, 59A en 2, 4, 6A, 8, 10, 12Rd, 12Zw, 16, 20Rd, 20Zw, 22, 24Rd, 24Zw, 26, 26A, 26B, 28, 28A, 30, 32, 34, 36Rd, 36Zw, 38, 40, 42, 44Rd, 44Zw, 46A, 46B, 48 A Rd, 48 A Zw, 50, 50A t/m 50E, 52, 52 A, 52 B, 54
- Valkestraat 7Rd, 7Zw, 9Rd, 9Zw, 11, 13, 19 t/m 21, 25, 12;
- Korte Dijk 1A, 1B, 1, 3Rd, 5Rd, 5Zw, 7 t/m 15.

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met mevrouw M. Woortman van de Afdeling Milieu, bureau Bodem, telefoonnummer 023-511 3513 of via [milieu@haarlem.nl](mailto:milieu@haarlem.nl).

Namens het college van burgemeester en wethouders,

ir. S.Y.M. Andela,  
hoofd afdeling Milieu

## **Bekendmaking en beschikbaarheid voor inzage**

Dit besluit wordt bekendgemaakt door toezending aan de aanvrager en belanghebbenden en publicatie van de kennisgeving van het besluit op [www.officielebekendmakingen.nl](http://www.officielebekendmakingen.nl)

Volgens het bepaalde in de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, zijn deze beschikking, het bijbehorende saneringsplan en de daarop betrekking hebbende stukken gedurende een periode van zes weken (van 6 augustus 2015 tot 17 september 2015) digitaal in te zien bij de Publieksdienst, afd. PBO, Raakspoort, Zijlvest 39, 2011 VB Haarlem.

## **Beroep**

Door de volgende personen kan beroep worden aangetekend bij de Raad van State:

- degenen die zienswijzen hebben ingebracht tegen de ontwerpbeschikking;
- degenen die het niet eens zijn met eventuele wijzigingen die ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn gemaakt;
- belanghebbenden aan wie het redelijkerwijs niet kan worden verweten, dat ze geen zienswijzen hebben ingebracht tegen de ontwerpbeschikking.

Als u het niet eens bent met de beschikking en u behoort tot de hierboven genoemde beroepsgerechtigden, dan kunt u in beroep gaan in de periode dat de stukken ter inzage liggen. U kunt uw beroepschrift richten aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA 's-Gravenhage.

Het beroepschrift moet in ieder geval de volgende gegevens bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum waarop u het beroepschrift schrijft;
- een omschrijving van het besluit waartegen u beroep aantekent;
- de redenen voor uw beroep;
- uw ondertekening.

## **Voorlopige voorziening**

Na afloop van de beroepstermijn treedt de beschikking in werking. Het indienen van beroep heeft geen schorsende werking. Om de inwerkingtreding van het besluit en de gevolgen daarvan op te schorten kan om een voorlopige voorziening worden verzocht.

Het verzoek om voorlopige voorziening dient binnen zes weken te worden gericht aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. Voor een verzoek om een voorlopige voorziening zijn griffierechten verschuldigd.